

GEOCENTRUM, spol. s r.o. zeměměřická a projekční kancelář

tř. Kosmonautů 1143/8B, 772 00 Olomouc

zapsána u KS v Ostravě, oddíl C, vl. č. 5555

tel. 585 205 211, 602 335 483 fax. 585 205 295

informatika@geocentrum.cz

Mobilita obyvatelstva Olomouckého kraje dle SLDB 2011

V Olomouci, dne 30. 10. 2013

Obsah

1. Přehled dat zaměřených na mobilitu obyvatelstva	3
1.1 Metodika	4
1.2 Rozdělení dat.....	4
1.3 Aplikační oblast databáze.....	5
2 Mobilita obyvatelstva Olomouckého kraje.....	6
2.1 Denní velikost obcí a saldo mobility obyvatelstva	6
2.2 Způsob dopravy za prací a vzděláním.....	8
2.3 Pohyby obyvatelstva okolo hranic kraje.....	9
2.4 Pohyby obyvatelstva v rámci okresů a krajů ČR.....	10
2.5 Pohyby obyvatelstva mimo území ČR	12
3 Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání v Olomouckém kraji.....	13
3.1 Pracovní centra.....	13
3.2 Časová dostupnost a způsob dopravy do zaměstnání	15
3.3 Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání dle odvětví.....	16
3.4 Intenzita vyjíždky a dojíždky za prací	18
3.5 Vyjíždějící do zaměstnání do center ORP	19
4 Vyjíždka a dojíždka do škol v Olomouckém kraji	21
4.1 Vyhodnocení dojíždky a vyjíždky do škol	21
4.2 Porovnání mobility žáků v letech 2001 a 2011.....	24
4.3 Vyjíždějící za vzděláním do center ORP.....	25
5 Závěr	26

1. Přehled dat zaměřených na mobilitu obyvatelstva

Jako hlavní zdroj informací byla pro zpracování mobility obyvatelstva pro území Olomouckého kraje použita databáze získaná během sčítání lidu, domů a bytů, které proběhlo v roce 2011. Data dojížděky a vyjížděky obyvatelstva byla zpřístupněna v konečné podobě v polovině roku 2013.

Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB) patří k nejrozsáhlejšími statistickým zjišťováním v naší republice. V pravidelných intervalech poskytuje velké množství cenných údajů, které nelze jiným způsobem efektivně a v rozsahu celé ČR zjistit. Poslední sčítání proběhlo v březnu 2011 - rozhodným okamžikem byla půlnoc z 25. na 26. března 2011. Ve srovnání s objemem dat ze SLDB 2001 lze obecně říci, že je k dispozici výrazně větší rozsah informací. Pro potřeby porovnání byla data z předchozího sčítání použita, ale pouze v případech, které umožňovaly porovnání ve stejné kvalitě.

Pro potřeby zpracování a vyhodnocení dat dojížděky a vyjížděky v rámci Olomouckého kraje byla pracovníky Odboru strategického rozvoje kraje Krajského úřadu Olomouckého kraje předána databáze vycházející ze SLDB 2011. Databáze byla zpracována Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ) a předaná data řeší území celé ČR. Bylo tedy možné zpracovat i vyhodnocení za hranicemi Olomouckého kraje.

Informace o mobilitě obyvatelstva ČR jsou v tabulkové podobě k dispozici na webových stránkách ČSÚ [zde](#). Z veřejně dostupné databáze, respektive témat v podobě tabulek byla pro vyhodnocení využita pouze mezikrajská bilance mobility. Ostatní témata byla zpracována na základě předané databáze.

Databáze poskytuje informace o množství obyvatel cestujících za prací či vzděláním. Informace o vyjíždějících a dojíždějících jsou podrobně zpracovány dle věku, odvětví a času stráveného cestováním. Stejným způsobem je zpracována problematika vyjíždějících mimo území ČR. Součástí databáze jsou také dojížděkové a vyjížděkové proudy, které jsou zpracovány od minimálně 10 cestujících.

Informace o počtu a státní příslušnosti pracujících a studujících cestujících za prací a vzděláním do ČR databáze neposkytuje, protože dojížděku osob ze zahraničí do ČR za prací či studiem nelze z dat SLDB zjistit. Tyto osoby logicky nemohly být součástí sčítání, protože sčítání zahrnuje pouze ty osoby, které měly v rozhodný okamžik sčítání místo obvyklého pobytu na území ČR (Olomouckého kraje). Data tak zahrnují nejen občany ČR, ale i cizince s trvalým pobytem v ČR.

Po potřeby srovnání s hodnotami SLDB 2001 byla využita data, která posloužila jako podklad pro zpracování Studie sídelní struktury Olomouckého kraje, která byla zpracována a předána objednateli v prosinci 2012. Elektronická verze Studie sídelní struktury je k dispozici včetně všech mapových příloh na webových stránkách Olomouckého kraje [zde](#).

1.1 Metodika

V rámci SLDB 2011 byly v případě mobility obyvatelstva sledovány ukazatele uvedené v tabulce 1.2.1. V případě agregovaných dojížděkových proudů jsou údaje uváděny za pohyb mezi obcemi, případně obcí a státem při pohybu za hranice ČR.

Zdrojem dat o dojížděkových proudech byly v rámci SLDB 2011 otázky na sčítacím listu osoby - zejména „Místo pracoviště“ nebo „Místo školy“. Otázky vyplňovali zaměstnaní, žáci, studenti a učni. Pracující studenti a učni vyplňovali údaje podle dojížděvky do školy.

Dojížděkový proud je definován jako počet vyjíždějících osob z místa obvyklého pobytu do místa zaměstnání nebo školy. Nejnižší územní úrovní místa obvyklého pobytu je vždy Základní sídelní jednotka-díl; místo zaměstnání nebo školy může mít územní identifikaci různou v závislosti na míře přesnosti uvedení adresy místa pracoviště nebo školy (Základní sídelní jednotka-díl, obec, okres, stát). V dojížděkových proudech nejsou zahrnuty osoby bez stálého pracoviště.

Dojížděkový proud se zjištěným cílem dojížděvky (obec v ČR) je definován jako počet vyjíždějících osob z obce místa obvyklého pobytu do jiné - přesně identifikované - obce ČR. Podmínkou je, že obec bydliště a obec pracoviště nebo školy jsou různé.

Dojížděkový proud do zahraničí je definován jako počet vyjíždějících osob z obce místa obvyklého pobytu do konkrétního státu.

Dojíždějíci do zaměstnání zahrnují osoby zaměstnané bez pracujících studentů a učňů. Dojíždějíci do školy pak zahrnují žáky, studenty, učně a pracující studenty a učně.

Rozdělení dojíždějících dle odvětví ekonomické činnosti respektuje členění Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE). Více o této kategorizaci naleznete na webu ČSÚ [zde](#).

1.2 Rozdělení dat

Databáze je členěna na přehledy o dojíždějících, vyjíždějících, vyjíždějících do zahraničí a na dojížděkové proudy v rámci ČR a mimo území ČR.

Přehled o vyjíždějících obsahuje souhrnná data za vyjíždějící osoby do zaměstnání a škol v případě, že je známý cíl jejich dojížděvky (obec v ČR). Agregovány jsou všechny údaje z dojížděkových proudů se zjištěnou obcí pracoviště nebo školy bez ohledu na množství dojíždějících osob. Struktura databáze odpovídá seznamu ukazatelů uvedených v tabulce 1.2.1 přiložené za textem této kapitoly.

Přehled o dojíždějících obsahuje souhrnná data za dojíždějící osoby do jednotlivých obcí v ČR bez ohledu na jejich množství. Struktura databáze odpovídá seznamu ukazatelů uvedených v tabulce 1.2.1.

Tabulka s informacemi o vyjíždějících za prací a studiem do zahraničí obsahuje souhrnná data za všechny takové osoby v případě, že je známa konkrétní země dojíždky. Struktura databáze odpovídá seznamu ukazatelů uvedených v tabulce č. 1.2.1.

Dojíždkové proudy z obce do obce v rámci ČR jsou uvedeny pro minimální počet 10 osob. Menší počet cestujících za prací či studiem z obce do obce není uveden. Struktura databáze odpovídá seznamu ukazatelů uvedených v tabulce níže. Stejným způsobem je koncipována i tabulka vyjíždkových proudů do zahraničí, kde je obec dojíždky zaměněna za stát.

UKAZATEL	POPIS
DOJPCELKEM	Počet vyjíždějících osob celkem
DOJPPRACEL	Počet osob vyjíždějících do zaměstnání celkem
DOJPPRAZEN	Počet žen vyjíždějících do zaměstnání
DOJPPRAV 1-9	Počet osob vyjíždějících do zaměstnání dle 9 věkových skupin
DOJPSKOCEL	Počet vyjíždějících žáků, studentů a učňů celkem
DOJPSKVE14	Počet vyjíždějících žáků, studentů a učňů ve věku: 6 – 14 let
DOJPSKODEN	Počet denně vyjíždějících žáků, studentů a učňů
DOJPPRADEN	Počet osob vyjíždějících denně do zaměstnání
DOJPPRAEO A-Q	Počet osob vyjíždějících do zaměstnání z celku odvětví ekonomické činnosti – děleno dle odvětví na 10 kategorií (CZ-NACE: A až Q)
DOJPPRCAS 1-6	Počet osob vyjíždějících do zaměstnání podle doby denní dojíždky – děleno na 6 časových intervalů

Tab. 1.2.1: Přehled ukazatelů sledovaných v databázi dojíždky a vyjíždky dle SLDB 2011

1.3 Aplikační oblast databáze

Jak již bylo zmíněno, databáze poskytuje souhrnné informace o pohybech obyvatelstva kraje za prací a zaměstnáním. Data získaná během SLDB 2011 jsou využitelná pro pochopení jevů a procesů souvisejících se zaměstnaností, vzděláním a časovou dostupností sídel. Možnosti využití těchto informací pro nalezení trendů, regionalizačních procesů a dynamiky jejich změny za posledních deset let jsou nastíněny dále v textu. Pro potřeby územního plánování jsou informace o pohybu obyvatelstva za prací a vzděláním v rámci kraje i mimo něj velmi důležité.

2 Mobilita obyvatelstva Olomouckého kraje

Pohyby obyvatelstva kraje za prací a vzděláním prošly dle údajů ze SLDB 2001 a 2011 různě významnými změnami, které ovlivnila změna nabídky pracovních příležitostí, aktuální urbanizační procesy a životní styl obyvatelstva v kraji. Druhá kapitola je věnována ukazatelům řešeným hromadně v rámci Olomouckého kraje i v rámci celé ČR. Dále v textu je samostatně rozpracována problematika cestování za prací i za vzděláním.

2.1 Denní velikost obcí a saldo mobility obyvatelstva

V případě, že se na mobilitu obyvatelstva podíváme jako na celek, nabízí se vyhodnocení denní velikosti obcí v kraji. Tato velikost je počítána jako součet počtu obyvatel obce a počtu všech dojíždějících, od získaného výsledku je pak odečten součet všech vyjíždějících.

V případě vyhodnocení absolutních hodnot je patrná spádovost center ORP a také dalších větších sídel, případně sídel s větší nabídkou pracovních míst. Denní velikost krajského města dosahuje hodnoty 125 700 obyvatel (oproti roku 2001 nárůst o 2800 obyvatel), což je způsobeno nejen velkou nabídkou pracovních míst, ale také spádovostí středních a vysokých škol v rámci kraje. Obce ovlivněny suburbanizačními trendy v těsné blízkosti Olomouce jsou charakteristické svou přímou spádovostí do Olomouce, a to i v případě dojížděky za základním vzděláním.

U Prostějova a Přerova došlo naopak k výraznému poklesu denní velikosti pod hranici 50 000 obyvatel. U Prostějova se jedná o největší pokles vůbec, celkem se jedná o 9 470 obyvatel. Hlavní příčinou je jistě úpadek OP Prostějov, tedy oděvní společnosti, která zaměstnávala více než 10 tisíc lidí nejen v Prostějově, ale i v 10 pobočných závodech na celé Moravě. Společnost se do ztráty dostala v roce 2008 a v roce 2010 byla poslána do konkurzu. Výše pohledávek v současnosti dosahuje téměř 1,5 miliardy korun. Denní velikost obcí se kromě Olomouce při porovnání s rokem 2001 snížila u všech deseti největších sídel v kraji.

Při porovnání relativní změny denní velikosti obce v letech 2001 a 2011 lze identifikovat shlazení extrémů hlavně u záporných hodnot, patrné je posílení centrální funkce krajského města, o více než 20 procent naroste velikost obce pouze u Mohelnice, Šumperka, Ostružné a Milotic nad Bečvou.

Mohelnice se stala průmyslovým centrem, oba velcí zaměstnavatelé v průmyslovém areálu na okraji města stále postupně rostou a zvyšují nabídku pracovních míst. Společnost Hella Autotechnik s.r.o. za měřená na oblast vývoje a výroby světelné techniky působí v Mohelnici od roku 1992 a v současné době nabízí více než 1 400 pracovních pozic.

Nejvýznamnějším zaměstnavatelem v mohelnickém regionu je pak výrobní závod zaměřený na produkci elektromotorů německé společnosti Siemens, který zaměstnává více než 2 000 lidí a navíc vytváří stovky dalších návazných pracovních míst u regionálních dodavatelů.

Při porovnání absolutních čísel došlo k největšímu nárůstu denní velikosti obcí v těsné blízkosti krajského města (Hněvotín, Bělkovice – Laštany, Velký Týnec), Prostějova (Kostelec na Hané,

Držovice) a Šumperka (Nový Malín, Vikýřovice). Ve všech případech se jedná o nárůst větší než 250 obyvatel.

V tabulce č. 2.1.1 je uveden přehled změn denní velikosti a saldo dojíždky a vyjíždky v letech 2001 a 2011 v deseti největších sídlech Olomouckého kraje.

Název obce	Denní velikost obce			Saldo dojíždky/vyjíždky	
	2001	2011	Rozdíl 2011-2001	2001	2011
Olomouc	122 900	125 700	2 800	20 290	26 220
Přerov	56 140	49 110	-7 030	7 802	4 025
Prostějov	57 130	47 660	-9 470	8 970	3 271
Šumperk	36 590	32 470	-4 120	7 101	5 425
Hranice	21 620	20 490	-1 130	1 949	1 688
Zábřeh	16 840	14 440	-2 400	2 279	466
Šternberk	14 500	13 650	-850	352	43
Jeseník	15 420	12 880	-2 540	2 718	1 038
Uničov	13 550	12 570	-980	1 088	759
Litovel	10 600	9 949	-651	571	28

Tab. 2.1.1: Porovnání denní velikosti obcí a salda mobility obyvatelstva za roky 2001 a 2011

Saldo mobility obyvatel Olomouckého kraje udává rozdíl mezi dojíždkou a vyjíždkou obyvatel v jednotlivých obcích kraje. Při porovnání let 2001 a 2011 nejsou patrné výrazné rozdíly. V severní části kraje (s výjimkou města Jeseník) začíná výrazně převládat vyjíždka za prací, podobně jako v zázemí velkých sídel v kraji (Olomouc, Šumperk, Uničov). Jak je zmíněno výše, k poklesu došlo u Prostějova i Přerova, nižší saldo je ale patrné i u Litovle, Šternberka nebo Lipníka nad Bečvou. Obcí s dlouhodobě nejnižším saldem je Nový Malín na Šumpersku. V rámci celého Olomouckého kraje převažuje vyjíždka za prací, celkové saldo dosahuje hodnoty – 4 751 obyvatel. Při porovnání se stejným vyhodnocením za rok 2001 došlo k nárůstu počtu vyjíždějících o 1 330 obyvatel. V roce 2011 za prací vyjíždělo 103 897 obyvatel, dojíždka dosáhla hodnoty 99 146 obyvatel.

2.1.1 Denní velikost obcí v roce 2011

2.1.2 Rozdíl denní velikosti obce mezi roky 2001 a 2011

2.1.3 Procentuální rozdíl denní velikosti obce mezi roky 2001 a 2011

2.1.4 Saldo mobility obyvatelstva kraje v letech 2001 a 2011

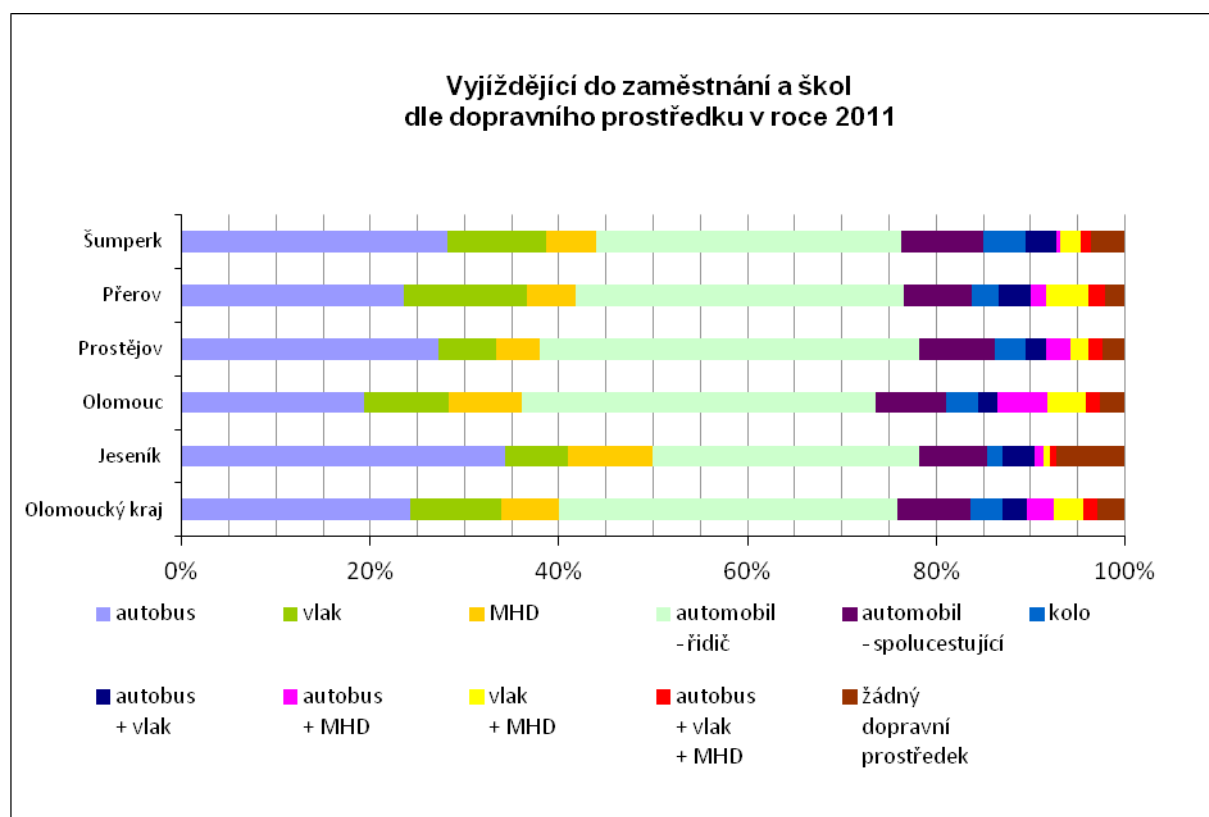
2.2 Způsob dopravy za prací a vzděláním

Dle dostupných informací o preferovaném typu dopravy do zaměstnání a škol za jednotlivé okresy Olomouckého kraje bylo zpracováno vyhodnocení do podoby grafu č. 2.2.1. Z grafu vyplývá, že nejoblíbenějším způsobem dopravy je osobní automobil s jedním cestujícím (řidičem), tento způsob dopravy doplňují spolucestující. V rámci celého kraje se jedná o více než 38 procent cestujících za prací tímto způsobem. Následuje doprava autobusem (21 %), vlakem (8 %) a městskou hromadnou dopravou (5 %).

Pouze necelá 3 % obyvatelstva kraje jezdí do práce nebo do školy na kole (3131 ob.) a 2,55 % žádný dopravní prostředek nevyužívá (chodí pěšky). Zbývající část cestujících využívá kombinaci různých typů dopravních prostředků, hlavně pak autobus a městskou hromadnou dopravu (MHD).

Cestování za prací a vzděláním autem nepředstavuje nejekologičtější způsob dopravy, ale jeho preferování může mít více příčin – nedostatečnou intenzitu spojů hromadné dopravy, jejich špatnou časovou návaznost nebo nutnost více přestupů během jedné cesty. V případě spolucestujících je třeba také uvažovat o dětech, které rodiče vozí do škol do měst, což je typický trend v případě rostoucích sídel okolo pracovních center (viz kapitola 3.1). Svou roli ale jistě také hraje míra pohodlí při cestování a nezávislost na pevně daném jízdním řádu.

Vzhledem ke stále rostoucí délce cyklostezek a dlouhodobé podpoře ekologických způsobů dopravy nepředstavují 3 131 denně do školy nebo práce cestující cyklisté nijak vysoké číslo. I přesto je to ale ve srovnání se všemi ostatními kraji České republiky nejvyšší hodnota.

Graf 2.2.1: Přehled preferovaného typu dopravy za zaměstnáním a do škol v kraji

2.3 Pohyby obyvatelstva okolo hranic kraje

Nabídka pracovních míst či odpovídajícího profilu vzdělání není omezena hranicemi kraje, ale samotná nabídka pracovních příležitostí může být v rámci kraje nedostačující. Nabízí se tedy vyjíždka za prací mimo území kraje, což hlavně v případě sídel na jeho hranicích často neznamená delší cestování. V mapě 2.3.1 je zobrazena vyjíždka obyvatel Olomouckého kraje do obcí mimo kraj vzdálených do 30 km od jeho hranice. Ve stejné mapě je také vyhodnocena dojíždka obyvatel cestujících do obcí Olomouckého kraje ve vzdálenosti do 30 km od jeho hranic. Toto vyhodnocení bylo zpracováno na základě dojíždkových proudů a zahrnuje denní i občasnou dojíždku (např. 1 x týdně).

V případě vyjíždky mimo hranice kraje jsou logicky nejčastějším cílem velká sídla v okolí kraje. Více než 100 obyvatel vyjíždí do Kroměříže, Zlína, Bystřice pod Hostýnem a dalších měst. Nejčastějším cílem vyjíždky je město Brno s celkovým počtem 4 286 dojíždějících obyvatel Olomouckého kraje. Celkem se jedná o 30 sídel s vyjíždkou 10 a více obyvatel mimo hranice kraje, což v souhrnu představuje 7 280 obyvatel. V mnoha případech se jedná o sídla těsně přiléhající k hranici kraje – příkladem může být Bystřice pod Hostýnem, Chropyně, Odry, Dvorce nebo Červená Voda.

Z blízkého okolí Olomouckého kraje dojíždí 5 365 obyvatel do celkem 19 obcí. Neatraktivnějším cílem pro pracující i studující je Olomouc, kterou následují Přerov a Hranice. I v tomto případě platí orientace na sídla na hranicích kraje. Kromě velkých sídel tak obyvatelé jiných krajů dojíždí např. do Kojetína, Moravského Berouna nebo Štítů.

Přehled 10 sídel mimo území Olomouckého kraje s největším množstvím dojíždějících z Olomouckého kraje a 10 sídel v Olomouckém kraji s největším počtem dojíždějících z okolí hranic Olomouckého kraje je uveden v tabulce č. 2.3.1.

Problematika dojíždkových a vyjíždkových proudů v rámci celé ČR ve vztahu k Olomouckému kraji je samostatně zpracována dále v textu v kapitolách 2.3.

Název sídla (mimo Olomoucký kraj)	Počet dojíždějících	Název sídla (v Olomouckém kraji)	Počet dojíždějících
Brno	4 286	Olomouc	3 076
Kroměříž	487	Přerov	925
Vyškov	338	Hranice	585
Valašské Meziříčí	326	Prostějov	231
Zlín	298	Kojetín	124
Lanškroun	259	Štítý	70
Opava	194	Mohelnice	55
Bystřice pod Hostýnem	170	Šumperk	55
Boskovice	115	Moravský Beroun	49
Dvorce	65	Lipník nad Bečvou	32

Tab. 2.3.1: Přehled cílů mobility obyvatelstva okolo krajské hranice

2.3.1 Vyjíždka do zaměstnání a škol z, do Olomouckého kraje

2.4 Pohyby obyvatelstva v rámci okresů a krajů ČR

Pohyby obyvatelstva v rámci celé České republiky ve vztahu k Olomouckému kraji byly zpracovány podobně jako v předchozí kapitole prostřednictvím dojížděkových proudů. Pro větší názornost a přehlednost byly použity součty za okresy, resp. za kraje v rámci ČR. Jak je již uvedeno dříve v textu, dojížděkové proudy jsou evidovány u obcí s dojížděkou/vyjížděkou od 10 obyvatel včetně.

V případě vyhodnocení dojížděkových proudů žáků, studentů a učňů z celé ČR do města Olomouce jsou nejpočetnějšími proudy z okresů Přerov, Prostějov, Šumperk a Ostrava. Za vzděláním nejrůznější úrovně do krajského města cestuje celkem 11 234 studujících ze 47 okresů ČR.

Co se týče zaměstnání, není zde taková prostorová variabilita, ale dojíždějících je vyšší počet než studujících. Do města Olomouce dojíždí 17 664 ekonomicky aktivních obyvatel z 24 okresů ČR (zahrnuje i obce v okrese Olomouc).

2.4.1 Dojížděkové proudy do škol a zaměstnání pro město Olomouc v roce 2011

Při pohledu na dojížděku do okresů Olomouckého kraje zcela logicky vede okres Olomouc s dojížděkou z větší části ČR, následuje Přerov s převážně moravskými dojíždějícími a naopak nejméně obyvatel dojíždí do okresu Jeseník, a to pouze obyvatelé Olomouckého kraje.

Okres	Počet okresů	Počet obyvatel
Olomouc	48	14 459
Přerov	13	3 241
Prostějov	10	1 313
Šumperk	8	1 036
Jeseník	2	104

Tab. 2.4.1: Dojížděka do okresů Olomouckého kraje z okresů v rámci ČR

2.4.2 Meziokresní dojížděkové proudy

V případě stejného způsobu vyhodnocení pro vyjíždějící z okresů Olomouckého kraje do ČR je situace mírně odlišná. Vyjížděka je zde ve srovnání s dojížděkou meziokresně vyrovnanější a v konečném součtu také intenzivnější.

Okres	Počet okresů	Počet obyvatel
Olomouc	18	5 937
Přerov	16	4 241
Prostějov	16	5 505
Šumperk	13	4 166
Jeseník	8	948

Tab. 2.4.2: Vyjížděka z okresů Olomouckého kraje do okresů v rámci ČR

2.4.3 Meziokresní vyjíždkové proudy

V mapovém vyhodnocení 2.4.4 je dle velikosti směrových proudů vyznačena mezikrajská mobilita obyvatelstva v rámci ČR ve vztahu k Olomouckému kraji. Nejvíce obyvatel kraje vyjíždí za prací a studiem do velkých sídel a k velkým zaměstnavatelům v Jihomoravském, Moravskoslezském, Zlínském kraji a Praze.

Do Olomouckého kraje míří nejvíce zaměstnanců a studentů z kraje Zlínského, Moravskoslezského, Jihomoravského a Pardubického. V mezikrajském vyhodnocení nechybí žádný z krajů ČR, vyjížďka i dojížďka ve vztahu k Olomouckému kraji tedy probíhá v rámci celého státu, i když se v některých případech jedná pouze o pár desítek jedinců (Karlovarský a Plzeňský kraj). Platí však, že převažuje vyjížďka mimo Olomoucký kraj. Přesné počty vyjíždějících a dojíždějících mezi Olomouckým a ostatními kraji ČR jsou uvedeny v tabulkách v mapě 2.4.4.

2.4.4 Mezikrajské proudy celkové dojížďky a vyjížďky

2.5 Pohyby obyvatelstva mimo území ČR

Kromě cestování obyvatel za prací a vzděláním v rámci ČR odhalilo SLDB 2011 také vyjíždku do zahraničí. Celkem se jedná o 712 osob v rámci Olomouckého kraje z 9 sídel. Jejich přehled včetně cílových zemí je uveden v tabulce 2.5.1. Většinu vyjíždějících tvoří pracující, za vzděláním vyjíždí z celkového počtu pouze necelých 18 procent. Cílem vyjíždějících osob je nejčastěji Velká Británie, Německo a Spojené státy americké. Důležité je ovšem zmínit, že v databázi jsou evidovány pouze ty vyjíždkové proudy z obcí, kde je minimálně 10 vyjíždějících do zahraničí. Celkový počet cestujících mimo území ČR je tedy ve skutečnosti větší.

Vyjíždějící z obce	Dojíždějící do země	Celkový počet	Zaměstnaní	Studenti
Jeseník	Velká Británie	12	7	5
Olomouc	Francie	12	7	5
	Irsko	11	10	1
	Itálie	15	14	1
	Nizozemsko	12	10	2
	Německo	43	36	7
	Rakousko	33	27	6
	Slovensko	41	32	9
	Velká Británie	80	61	19
	Spojené státy americké	38	26	12
	Španělsko	11	5	6
Šternberk	Velká Británie	12	10	2
Prostějov	Afghánistán	12	12	0
	Belgie	10	10	0
	Německo	23	21	2
	Rakousko	14	13	1
	Slovensko	15	13	2
	Velká Británie	42	35	7
	Spojené státy americké	16	13	3
Hranice	Itálie	11	10	1
	Německo	22	18	4
	Velká Británie	35	29	6
Přerov	Afghánistán	10	10	0
	Německo	19	16	3
	Rakousko	13	10	3
	Slovensko	21	19	2
	Velká Británie	40	33	7
	Spojené státy americké	15	12	3
Mohelnice	Velká Británie	11	11	0
Zábřeh	Velká Británie	10	10	0
Šumperk	Německo	25	22	3
	Velká Británie	18	16	2
	Spojené státy americké	10	6	4

Tab. 2.5.1: Přehled vyjíždějících mimo území České republiky

3 Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání v Olomouckém kraji

3.1 Pracovní centra

Součet obyvatel vyjíždějících do zaměstnání v rámci obce a dojíždějících do obce z okolních obcí je podkladem pro stanovení velikosti obce jako pracovního centra. Dle metodického sdělení Ministerstva pro místní rozvoj ke zpracování sídelní struktury z března 2013 jsou definovány 4 úrovně obcí jako pracovních center (viz Tab. 3.1.1)

Význam pracovního centra	Kritérium velikosti pracovního centra
I	> 30 tisíc obsazených pracovních míst
II	10 – 30 tisíc obsazených pracovních míst
III	3 – 10 tisíc obsazených pracovních míst
IV	ostatní centra

Tab. 3.1.1: Kategorizace pracovních center

Za pracovní centra se přitom pokládají obce, které vyhovují dvěma podmínkám. Musí v nich existovat nejméně 1 000 obsazených pracovních míst a současně do nich směřuje největší podíl vyjíždějících za prací z alespoň jediné jiné obce.

V rámci kraje lze v současné době najít 7 pracovních center. Jejich význam a počet obsazených pracovních míst je uveden v tabulce 3.1.2. Jedná se o největší sídla v kraji, které jsou také centry ORP, jsou dobře dopravně dostupné a představují přirozená centra regionu.

Při přihlédnutí ke tvaru Olomouckého kraje je patrný menší počet pracovních míst v jeho severní části. Město Jeseník v současnosti disponuje cca 2 500 obsazenými pracovními místy, tvoří centrum Jesenicka, ale v porovnání s ostatními ORP je zde nabídka práce více vyrovnaná – vazba na Jeseník není tak jednoznačná, větší obce a města v regionu nabízí také větší počet míst. Zmínit lze např. Javorník, Zlaté Hory nebo Mikulovice.

V dalších částech kraje je patrná velmi silná vazba na pracovní centra, která neplatí pouze u Konicka. Velmi výrazně patrná je kumulace pracovní síly u Mohelnice, Prostějova, Hranic a samozřejmě i Olomouce.

Přihlédneme-li k administrativnímu rozdělení kraje dle ORP, nabízejí jejich centra více než 1000 pracovních míst s jedinou výjimkou – městem Konice. Zde je to pouze 392 míst, což znamená až 24. pozici v porovnání s ostatními sídly. Více než 1 000 pracovních míst nabízí celkem 13 sídel v kraji.

V celém Olomouckém kraji nalezneme pouze 11 obcí, do kterých za prací nikdo nedojíždí a zároveň zde nepracuje žádný z trvalých obyvatel obce. Jedná se o malá sídla s nižším počtem obyvatel (Oprostovice, Grymov nebo Bousín). Naopak téměř jedna čtvrtina všech sídel v kraji (96 obcí) zaměstnává 100 a více ekonomicky aktivních obyvatel.

Do krajského města cestují za prací nejvíce obyvatelé velkých sídel v jeho okolí – z Přerova (962 ob.), Prostějova (915 ob.) a Šternberka (749 ob.). Celkem se v rámci kraje jedná o 16 210 do Olomouce dojíždějících pracujících z 206 obcí.

Pracovní centrum	Význam	Počet míst
Olomouc	I	36 600
Přerov	II	11 420
Prostějov	II	10 130
Šumperk	III	8 893
Hranice	III	5 093
Zábřeh	III	3 634
Mohelnice	III	3 364
Jeseník	IV	2 538
Šternberk	IV	2 521
Uničov	IV	2 379
Litovel	IV	2 229
Lipník nad Bečvou	IV	1 354
Lutín	IV	1 233
Hlubočky	-	959
Přáslavice	-	681
Hanušovice	-	576
Kojetín	-	565
Velká Bystřice	-	515

Tab. 3.1.2: Přehled pracovních center v kraji s nabídkou více než 500 pracovních míst

Problematiku množství dojíždějících do zaměstnání a vyjíždějících do zaměstnání v rámci obce zpracovává mapa 3.1.1.

3.1.1 Obce jako pracovní centra

3.2 Časová dostupnost a způsob dopravy do zaměstnání

Při vyhodnocení umístění pracovních center a jejich časové dostupnosti lze říci, že pro většinu za prací vyjíždějících zaměstnanců jsou centra dostupná do 45 minut. Tento údaj však samozřejmě neplatí při každodenní dojíždce do Olomouce z oblasti Jesenicka či z okrajových částí Olomouckého kraje. Tyto obce nejsou dostupné prostřednictvím silnic vyšších tříd, ani přímo autobusovou nebo železniční dopravou.

Delší doba dojíždky za prací je ale typická také pro velká sídla, kde ale hraje roli dojíždka do větších, nabídkou práce atraktivnějších sídel v kraji nebo mimo kraj. Celkem se jedná o 24 obcí, kde více než 35 % pracujících obyvatel vyjíždí za prací po dobu delší než 45 minut. Jak je ale patrné z mapy 3.2.1, většina obyvatelstva Olomouckého kraje cestuje do práce v rozmezí 15 – 44 minut, což lze považovat za akceptovatelnou dobu vyjíždky do zaměstnání.

3.2.1 Podíl denně vyjíždějících do zaměstnání dle délky trvání cesty

---

Přehled o nejfrekventovanějším typu vyjíždky za prací dle obcí poskytuje mapa 3.2.2. Jasně z ní vyplývá, že nejčastější doba, kterou stráví obyvatel kraje cestou do zaměstnání, je mezi 15 - 29 minutami. Kratší dojezd do zaměstnání je typický pro obce v zázemí sídel střední velikosti (Jeseník, Šumperk, Mohelnice nebo Hranice). Celkem se jedná o 58 obcí.

Pouze z 19 obcí Olomouckého kraje převážná část obyvatel cestuje za zaměstnáním v časovém intervalu 30 – 44 minut. To se týká hlavně obcí na krajských hranicích nebo v odlehlejších lokalitách kraje s horší dopravní dostupností (bez přímého autobusového nebo železničního spojení).

3.2.2 Vyjíždějící do zaměstnání dle času stráveného vyjíždkou

---

3.3 Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání dle odvětví

Informace z SLDB 2011 umožňují zhodnotit cestování za prací i z hlediska odvětví, za kterým zaměstnanci cestují. Jednoznačně převažujícím odvětvím, které zaměstnává většinu EAO v kraji je zpracovatelský průmysl. Vyhodnocení dojíždky do obcí a vyjíždky z obcí poskytují mapy 3.3.1 a 3.3.2. Jako hlavní centra zpracovatelského průmyslu v kraji lze označit Mohelnici, Olomouc, Hranice nebo Přerov.

To ostatně potvrzuje i přehled největších zaměstnavatelů v komerční sféře uvedený níže. V Olomouckém kraji bylo zjištěno celkem 85 výrobních podniků, které zaměstnávají více než 200 zaměstnanců a lze je tedy považovat za velké zaměstnavatele v rámci kraje. Ti jsou kumulováni v největších sídlech kraje, ať už v nově vzniklých nebo revitalizovaných průmyslových zónách. V případě menších sídel se jedná většinou pouze o jednu firmu, která je v obci dominantním zaměstnavatelem.

Za zpracovatelským průmyslem při porovnání na celkový počet vyjíždějících z obce cestuje největší podíl obyvatel obcí Mírov, Krchleby a Pavlov (více než 60 %). Zpracovatelský průmysl jako důvod vyjíždky za prací převažuje u 375 obcí v kraji.

3.3.1 Vyjíždějící do zaměstnání dle typu odvětví

Název podniku	Obec	Kategorie zaměstnanců	Odvětví
Meopta - optika, s.r.o.	Přerov	více než 2 000	optika
Siemens s.r. o. - Elektromotory	Mohelnice	1 000-1 999	elektrotechnický průmysl
M.L.S. Holice, s.r.o.	Olomouc	1 000-1 999	elektrotechnický průmysl
EPCOS s.r.o.	Šumperk	1 000-2 000	elektrotechnický průmysl
Multidisplay s.r.o	Hranice	500-999	elektrotechnický průmysl
SSI Schäfer, s. r. o.	Hranice	500-999	kovodělný průmysl
Olšanské papírny, a.s.	Lukavice	500-999	papírenský průmysl
HELLA AUTOTECHNIK NOVA, s. r. o.	Mohelnice	500-999	automobilový průmysl
Nestlé Česko s.r.o., závod ZORA	Olomouc	500-999	potravinářský průmysl
MEP Postřelmov, a. s.	Postřelmov	500-999	elektrotechnický průmysl
KAZETO, spol. s r. o.	Přerov	500-999	papírenský průmysl
PRECHEZA, a. s.	Přerov	500-999	chemický průmysl
PSP Engineering, a. s.	Přerov	500-999	strojírenský průmysl
Klein & Blažek, s. r. o.	Štítý	500-999	automobilový průmysl
Pars nova, a. s.	Šumperk	500-999	automobilový průmysl
SULKO s.r.o.	Zábřeh	500-999	stavebnictví

Tab. 3.3.1: Přehled největších zaměstnavatelů v kraji v roce 2011 (nad 500 zaměstnanců)

V případě center dojížděky logicky také vede zpracovatelský průmysl (161 obcí), který je následován se sídly s převahou zemědělství, lesnictví a rybářství (62 obcí). Jako příklad lze uvést obce na Konicku (Dzbel, Budětsko, Raková u Konice) nebo vojenský újezd Libavá.

3.3.2 Dojíždějící do zaměstnání dle typu odvětví

Při vyhodnocení vyjíždějících do zaměstnání dle odvětví za celá ORP opět vede zpracovatelský průmysl, jehož podíl v ORP Mohelnice a Zábřeh přesahuje 50 procent. Z ORP Zábřeh také vyjíždí nejvíce zaměstnaných ve srovnání se všemi zaměstnanci za ORP – více než 37 procent, což je způsobeno nabídkou pracovních míst v nedaleké Mohelnici a dobrou dostupností Šumperka. Významnou roli v kraji hraje také velkoobchod a maloobchod, stavebnictví a také zdravotní a sociální péče. Z hlediska celkového počtu vyjíždějících za práci za ORP zcela logicky vede ORP Olomouc, následovaná Prostějovem a Přerovem, na opačné straně pak najdeme Mohelnici, Lipník nad Bečvou a Konici.

3.3.3 Podíl vyjíždějících do zaměstnání dle odvětví za ORP

3.4 Intenzita vyjížděky a dojížděky za prací

Podíl obyvatel vyjíždějících za prací mimo obec svého bydliště a celkového počtu EAO v obci se v kraji pohybuje mezi 10 a 60 procenty. Nejméně lidí za prací cestuje z obce Šléglov v severní části ORP Šumperk, nejvíce naopak z malé obce Čelechovice na Přerovsku. Sídla s vyšším podílem zaměstnanců cestujících za prací najdeme v okolí velkých sídel, která nabízí pracovní příležitosti a také na hranicích kraje. To je typické hlavně v případě jihovýchodní hranice kraje. Zde je patrná spádovost do větších sídel mimo kraj. Zmínit můžeme obce Těšice, Provodovice nebo Stará Ves, ze kterých vyjíždí za prací více než polovina EAO.

Menší intenzita vyjížděky je typická pro větší sídla v kraji a také svébytné obce v severní části Šumperska a na Jesenicku. Pro větší sídla je také obvyklý vysoký podíl dojíždějících. Při porovnání s počtem obyvatel v obci, ale najdeme i menší sídla s vysokým podílem dojíždějících za prací. Kromě Milotic nad Bečvou lze zmínit také Přáslavice a Bochoř (armáda), Teplice nad Bečvou a Radkovu Lhotu (lázeňská a sociální péče), Mírov (věznice), Lutín (tradiční zaměstnavatel ve zpracovatelském průmyslu) nebo Brannou (turistika). Ve zmíněných obcích dosahuje podíl dojíždějících ve srovnání s počtem EAO v obci více než 50 procent.

V kraji ale také najdeme 31 obcí, do kterých za prací nikdo nedojíždí. Jedná se o menší obce s malou nabídkou pracovních míst, pro které je typická právě spíše vyjížděka za prací mimo obec. Obecně lze říci, že jde o obce s menší občanskou vybaveností, nízkým počtem obyvatel a horší dopravní dostupností. Vyhodnocení pro jednotlivé obce je zpracováno v mapě 3.4.1.

3.4.1 Intenzita vyjížděky a dojížděky za prací

Při porovnání počtu vyjíždějících za prací v letech 2001 a 2011 byl zjištěn nárůst pouze u 23 sídel v kraji, navíc pouze u Olomouce, Zábřehu, Prostějova, Držovic a Hlušovic se jedná o větší nárůst. U 19 obcí naopak došlo k poklesu o více než 200 vyjíždějících. Důvodů může být hned několik – úbytek obyvatel v obci, nový zaměstnavatel přímo v místě bydliště, postupná demografická změna obyvatelstva v obci nebo zrušení či přesun provozovny většího zaměstnavatele nedaleko bydliště.

3.4.2 Rozdíl v počtu vyjíždějících do zaměstnání v letech 2001 a 2011

V případě vyhodnocení dojížděky je situace podobná – pouze u 36 obcí došlo k nárůstu dojíždějících pracujících. Nejvíce přibýlo dojíždějících do Přáslavic, Držovic a Kralic na Hané. Největší úbytek zaznamenala velká sídla v kraji – Prostějov, Přerov, Jeseník, Olomouc. Vyhodnocení rozdílu dojíždějících do obcí v kraji v letech 2001 a 2011 je zpracováno v mapě 3.4.3.

3.4.3 Rozdíl v počtu vyjíždějících do zaměstnání v letech 2001 a 2011

3.5 Vyjíždějící do zaměstnání do center ORP

Vzhledem k podrobnosti dostupných dat ze SLDB byla na základě směrových proudů z obcí v kraji zpracována analýza vyjížděky z obcí do center ORP. Provedený výpočet se týká obcí, kde platí, že minimální počet vyjíždějících za prací je 10 obyvatel obce. Mapové vyhodnocení této analýzy je k dispozici v mapě 3.5.1.

Pomocí velikosti znaků v mapě je znázorněn počet dojíždějících obyvatel, barvou jsou pak odlišeny jednotlivé obce s rozšířenou působností. Přehled o dojížděci do jednotlivých ORP včetně počtu dojíždějících a počtu spádových obcí je uveden v tabulce níže.

ORP (centrum)	Počet dojíždějících	Počet spádujících obcí
Hranice	2 000	44
Jeseník	1 332	26
Konice	169	15
Lipník nad Bečvou	540	17
Litovel	1 006	29
Mohelnice	2 073	37
Olomouc	16 418	208
Prostějov	4 649	104
Přerov	4 708	99
Šternberk	1 095	33
Šumperk	5 217	74
Uničov	1 269	31
Zábřeh	1 720	53

Tab. 3.5.1: Přehled počtu obcí a zaměstnanců spádujících do center ORP (hodnoty se týkají obcí, kde počet všech vyjíždějících obyvatel je minimálně deset – viz mapa 3.5.1)

ORP s nejmenším počtem spádujících obcí i zaměstnaných je Konice, která nenabízí dostatek pracovních příležitostí. U obcí umístěných mezi více většími sídly je běžné rozdělení vyjížděkových proudů do více center ORP, v některých případech obyvatelstvo vyjíždí i 4 směry. Mezi takové obce patří Troubelice, Šumvald nebo Nová Hradečná. Více směrů vyjížděky je běžných pro velká sídla v kraji – Zábřeh, Šumperk nebo Litovel, ze kterých také vyjíždí největší počet obyvatel.

Obecně lze ale říci, že u všech center ORP je v případě vyjížděky za prací z okolních obcí patrná jasná spádovost v rámci ORP.

3.5.1 Vyjíždějící do zaměstnání do centra ORP v roce 2011

Při vyhodnocení „typického dojíždějícího“ do centra ORP panuje mezi jednotlivými centry ORP poměrně velká shoda a jen potvrzuje zjištění komentovaná v předchozích částech třetí kapitoly. Za prací v rámci Olomouckého kraje nejčastěji cestuje muž ve věku mezi 30 a 39 lety, který je zaměstnaný ve zpracovatelském průmyslu, jezdí do zaměstnání osobním automobilem a cesta mu trvá do 30 minut. Přehled „typických dojíždějících“ shrnuje tabulka 3.5.2.

Název sídla	Pohlaví	Věk	Odvětví ekonomické činnosti	Čas dojíždky (min)	Typ dopravy
Olomouc	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Jeseník	žena	30-39	velkoobchod a maloobchod, opravy motorových vozidel	15-29	autobus
Šumperk	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Zábřeh	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Mohelnice	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Uničov	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Litovel	muž	40-49	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Konice	žena	50-59	zpracovatelský průmysl	do 14	automobil
Prostějov	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Přerov	muž	40-49	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Lipník nad Bečvou	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil
Hranice	muž	30-39	zpracovatelský průmysl	15-29	automobil

Tab. 3.5.2: Přehled počtu obcí a zaměstnanců spadujících do center ORP

4 Vyjíždka a dojíždka do škol v Olomouckém kraji

4.1 Vyhodnocení dojíždky a vyjíždky do škol

V rámci cestování žáků, studentů a učňů za vzděláním je třeba rozlišovat různé úrovně vzdělání. Jiná specifika má vyjíždka žáků základních škol, zcela odlišná je vyjíždka při studiu vysokých škol. V současné době není u výběru základní školy prioritou její malá vzdálenost, důležitý je kredit základní školy, zaměření školy (jazykové, sportovní), prostředí, ale také místo pracoviště rodičů.

Příkladem může být suburbanizaci velmi intenzivně ovlivněná obec Hlušovice nedaleko Olomouce, kde došlo k výraznému rozvoji bydlení a nárůstu obyvatelstva. Obec ale nemá základní školu a děti ve věku 6 – 14 let dojíždějí za vzděláním do vedlejších Bohuňovic (19 žáků), ale větší část z nich do Olomouce (41 žáků). Z celkového počtu 99 studujících jich pouze dva nevyjíždí denně.

Mapové vyhodnocení 4.1.1 zobrazuje podíl dojíždějících na základní školy v obci z okolních obcí. Bodově jsou vyznačeny obce se základními školami s rozlišením na první stupeň a oba stupně. Z vyhodnocení je patrné, že do devítiletých škol vyjíždí větší množství žáků než v případě prvního stupně. Obcí s největší dojíždkou (44 %) je Skalička na Hranicku, ve které se nachází ZŠ pouze prvního stupně. V Konici, Vilémově a Velkém Újezdu dojíždka přesahuje 30 procent.

4.1.1 Podíl žáků dojíždějících na základní školy v obci z okolních obcí v roce 2011

V případě kompletního porovnání vyjíždějících a dojíždějících do škol v rámci kraje je vhodné přihlídnout k informacím uvedeným v tabulce 4.1.1. Jestliže rozmístění základních škol je poměrně rovnoměrné, v případě středních škol, učilišť a vysokých škol je třeba za vzděláním cestovat. Hlavním rozhodovacím kritériem je zaměření střední nebo vysoké školy, nikoliv její vzdálenost.

Nejvíce středních škol je umístěno v ORP Olomouc, Prostějov a Přerov, vysoké školy pak najdeme v Olomouci a Přerově.

Název ORP	MŠ	ZŠ - 1. st.	ZŠ	Gymnázium	SOŠ a SPŠ	SOU a OU	Nástavbové studium
Hranice	31	9	10	1	4	1	1
Jeseník	28	6	12	1	4	6	3
Konice	10	3	4	1	0	0	0
Lipník nad Bečvou	14	4	6	1	2	1	1
Litovel	16	6	10	1	0	1	1
Mohelnice	11	5	5	0	2	3	2
Olomouc	72	21	42	5	15	13	9
Prostějov	62	15	25	3	10	7	7
Přerov	47	14	21	3	8	6	4
Šternberk	13	6	6	1	0	1	1
Šumperk	31	11	20	1	9	3	2
Uničov	8	2	9	1	3	1	2
Zábřeh	29	18	8	1	2	2	2

Tab. 4.1.1: Přehled školských zařízení v kraji dle ORP

Mapa 4.1.2 porovnává počet vyjíždějících a dojíždějících do škol. Z tohoto porovnání velmi intenzivně vystupují velká sídla v kraji – za vzděláním do nich dojíždí větší množství žáků, ale větší množství žáků z nich také cestuje za vzděláním mimo své trvalé bydliště. Obecně lze říci, že v případě velkých sídel větší množství studujících za vzděláním dojíždí z různě vzdáleného okolí než vyjíždí.

4.1.2 Počet vyjíždějících a dojíždějících do škol v roce 2011

Při porovnání vyjížděky do škol v rámci obce s počtem obsazených míst ve školách jasně vyplývá, že dojíždka do míst poskytujících různé úrovně vzdělání je velmi důležitá a v některých obcích výrazně přesahuje množství studentů vyjíždějících v rámci svého bydliště. Tato problematika je zpracována v mapovém vyhodnocení 4.1.3, které zobrazuje počet obsazených míst ve školách v obci a počet studentů vyjíždějících do těchto škol v rámci obce.

4.1.3 Vyjíždka do škol v rámci obce v roce 2011

V tabulce 4.1.2 je zpracován přehled 12 největších „center vzdělání“ v kraji, tedy přehled obcí s největším počtem obsazených míst ve školách. Ve velkých sídlech počty dojíždějících za studiem často tvoří většinou žáků, učňů a studentů v obci.

Obec	Počet obsazených míst	Studující vyjíždějící v rámci obce
Olomouc	40 979	6 738
Přerov	8 572	2 038
Prostějov	8 205	1 906
Šumperk	5 732	1 251
Hranice	3 685	773
Zábřeh	3 188	765
Jeseník	2 251	370
Uničov	2 136	318
Šternberk	2 082	454
Mohelnice	1 997	325
Lipník nad Bečvou	1 459	256
Litovel	1 379	405

Tab. 4.1.2 : Přehled počtu obsazených míst a počtu studujících ve školách v rámci obce

V rámci celého kraje je také zajímavé porovnání frekvence vyjíždky za vzděláním. Pouze z 16 obcí kraje jezdí do školy každý den méně než polovina studujících. Většinou se ale jedná o každodenní dojíždku, která hlavně u sídel v okolí velkých měst v některých případech atakuje 100 procent. Důvodem je dobrá dostupnost škol prostřednictvím hromadné dopravy a tím pádem i jejich malá vzdálenost.

Studující, kteří každý den nedojíždějí, nejčastěji využívají studentských internátů na středních školách, studentských kolejí na vysokých školách nebo přechodně bydlí v soukromí v místě svého vzdělávání. Problematika frekvence vyjíždky za vzděláním je řešena v mapě 4.1.4.

4.1.4 Podíl žáků, studentů a učňů denně vyjíždějících do škol

4.2 Porovnání mobility žáků v letech 2001 a 2011

Podobně jako v případě zaměstnanosti bylo provedeno porovnání počtu dojíždějících a vyjíždějících za vzděláním dle údajů SLDB 2001 a 2011. K nárůstu vyjíždějících za vzděláním došlo v 69 obcích kraje, výrazněji tento ukazatel rostl pouze ve větších sídlech, u menších obcí se jedná spíše o mírné odchylky. K největšímu poklesu došlo v Ropotíně (110 stud.), Velké Kraši (89 stud.) a Smržicích (82 stud.).

4.2.1 Rozdíl v počtu vyjíždějících žáků, studentů a učňů do škol mezi roky 2011 a 2001

V případě dojížděky do škol v obcích se kromě obcí bez dojíždějících objevily i obce se zápornou bilancí, i když do nich v roce 2001 studující dojížděli. Jedná se o obce, kde byla během posledních deseti let zrušena základní škola. Jejich umístění nalezneme v mapě 4.2.2. Zpravidla to jsou menší obce s nižším počtem obyvatel, slabší věkovou skupinou 6 – 14 let, kde byl provoz školského zařízení finančně i strategicky nevýhodný.

Převažujícím jevem na většině území kraje je úbytek počtu dojíždějících za studiem, dramaticky ale narostl počet dojíždějících v krajském městě – celkem o 8 113 studujících. Kromě vlivů jako je stárnutí populace a s tím související slabší věkovou skupinou 6 – 14 let, je patrná atraktivita Olomouce jako centra pro vzdělávání. Mírný nárůst dojíždějících byl zaznamenán na Jesenicku (Lipová – lázně, Bělá pod Pradědem) a Šumpersku (Oskava), ale v těchto případech se jedná o jednotlivé žáky, učně či studenty.

4.2.2 Rozdíl v počtu dojíždějících žáků, studentů a učňů do škol mezi roky 2011 a 2001

4.3 Vyjíždějící za vzděláním do center ORP

Podobně jako u vyjíždějících zaměstnanců bylo provedeno vyhodnocení směrových proudů vyjížděky směrem do center ORP. Nejvíce studujících spáduje do ORP Olomouc, výrazným centrem je také ORP Šumperk (více než 2000 studujících). Podobně jako u zaměstnání nejméně studujících cestuje za vzděláním do ORP Konice.

Pomocí velikosti znaků je v mapě 4.3.1 znázorněn počet dojíždějících školáků, barvou jsou pak odlišeny jednotlivé obce s rozšířenou působností. Přehled o dojížděci do jednotlivých ORP včetně počtu dojíždějících a počtu spádových obcí je uveden v tabulce níže.

ORP	Počet dojíždějících	Počet spádujících obcí
Hranice	600	44
Jeseník	530	33
Konice	144	15
Lipník nad Bečvou	284	17
Litovel	353	26
Mohelnice	473	37
Olomouc	6 509	207
Prostějov	1 693	104
Přerov	1 708	99
Šternberk	356	33
Šumperk	2 092	74
Uničov	474	31
Zábřeh	894	53

Tab. 4.3.1: Přehled počtu dojíždějících studujících a spádujících obcí do center ORP

I zde platí, že směrové proudy nejsou jednoznačné, z větší části obcí vyjíždějí studující za vzděláním do dvou a více center ORP. Patrné je to na Zábřežsku nebo Šternbersku. Na Jesenicku či Prostějovsku naopak převládá orientace přímo na centrum dané ORP.

Stejně jako v případě zaměstnání, i u vzdělání platí vyšší vyjížděka do škol z větších měst v kraji, navíc do více směrů. Z Olomouce studující vyjíždí do 11 ORP, ze Zábřehu či Šternberka do 7 ORP. Nejčastějším místem vyjížděky v rámci celého kraje je vzhledem k nabídce vzdělání krajské město, čemuž odpovídá 6 509 dojíždějících z 207 obcí kraje.

4.3.1 Vyjíždějící do škol do centra ORP v roce 2011

5 Závěr

Mobilita obyvatelstva představuje velmi dynamický jev, který je ovlivňován dlouhou řadou nejrůznějších faktorů. Nelze k ní proto přistupovat pouze jednostranně a zjištěná fakta zobecňovat.

Pro cestování za prací platí, že se stále zvyšuje ochota obyvatel za zaměstnáním cestovat. Z dat ze SLDB 2011 také vyplývá, že delší dobu strávenou cestou do zaměstnání jsou ochotnější snést mladší věkové skupiny EAO.

Při porovnání denní velikosti obcí v letech 2001 a 2011 není při pohledu na Olomoucký kraj jako celek zásadní rozdíl. V rámci kraje ale převažuje vyjíždka za prací mimo bydliště. Nárůst vyjíždějících je s výjimkou města Jeseník patrný v severní části Olomouckého kraje, typický je také v případě obcí obklopujících větší sídla v kraji.

Z hlediska vzdělávacích institucí proběhl v poslední dekádě dramatický růst počtu studentů Univerzity Palackého v Olomouci, kdy z původních 13 340 studentů jejich počet do současné doby vzrostl téměř na dvojnásobek. Opačný trend lze pozorovat u středních škol a odborných učilišť, kde dochází k poklesu počtu studujících. V rámci Olomouckého kraje za posledních deset let také došlo ke zrušení několika základních škol. Většinou se jednalo o méně vytížená zařízení v menších obcích s nákladným provozem.

Velká sídla v kraji lze až na pár výjimek označit jako pracovní centra a centra vzdělanosti. Je pro ně typická výrazná spádovost a koncentrace pracovních míst a vzdělávacích institucí. Při vyhodnocení dat ze SLDB 2001 a 2011 je patrné posílení centrální funkce krajského města, což indikuje také zvýšení počtu dojíždějících za prací i vzděláním. U ostatních měst v kraji došlo naopak k poklesu jejich denní velikosti.

Nejzásadněji je to patrné v případě Přerova a Prostějova. V Prostějově je hlavní příčinou rozpad oděvního gigantu OP Prostějov. Ukončení provozu ovlivnilo nejen pracovní trh v Prostějově, ale také v místech pobočných závodů, které na území Olomouckého kraje fungovaly v Konici (200 zam.), Brodku u Konice (130 zam.), Lošticích (750 zam.), Olomouci, Příkazech a Jeseníku (300 zam.). V současné době je provoz částečně obnoven pouze v Jeseníku, kde původní výrobu koupila švédská oděvní společnost Cavaliere. Ve všech zmíněných obcích je patrný pokles dojíždějících za prací.

Důvodem poklesu množství dojíždějících v Přerově je postupná restrukturalizace průmyslových podniků ve městě, pád Přerovských strojíren, ekonomické problémy společnosti Kazeto, jejich přerod na nástupnické společnosti a snižování počtu pracovních míst v tradičních oborech. Ve městě dochází k diverzifikaci ekonomických aktivit, za poslední dekádu zde vzniklo větší množství menších firem, které dávají práci méně zaměstnancům než původní kolosy. Město je ale vzhledem ke své poloze a průmyslové tradici stále ideálním centrem průmyslu v regionu Hané a v případě dostavby dálnice D1 se dá předpokládat další rozvoj.

Výrazný nárůst pracovních míst mezi lety 2001 a 2011 proběhl v Mohelnici, která se stala nejvýznamnějším pracovním centrem v regionu. Důvodem je růst výrobních závodů společností Hella Autotechnik s.r.o. a Siemens s.r.o. – Elektromotory. Obě společnosti nabízí v současnosti okolo 3500 pracovních míst a jejich činnost vytváří stovky dalších návazných míst u subdodavatelů.

Jako problematická se může jevit velmi intenzivní orientace zaměstnaných v Olomouckém kraji na zpracovatelský průmysl. Zde by neškodila postupná diverzifikace typologie zaměstnaných, aby v případě horšího odbytu výrobků nenastávaly podobné krize na trhu práce jako se to v minulých letech stalo v případě OP Prostějov.

V případě porovnání vyjížďky a dojížďky nejen pro území Olomouckého kraje je patrné, že v rámci ČR převládá vyjížďka z Olomouckého kraje, podobně je tomu i v případě mobility okolo hranic Olomouckého kraje (obce do 30 km od hranic). Vzhledem k množství cestujících za vzděláním či prací z celé ČR do Olomouckého kraje nebo opačným směrem nelze tento typ mobility označit za dominantní jev. Cílem vyjížďky studujících a pracujících mimo území ČR je nejčastěji Velká Británie, Německo a Spojené státy americké. Ani zde se nejedná o vysoká čísla, do ciziny cestuje 712 osob.

Z hlediska samotného cestování za prací a vzděláním je nejčastěji využívaným dopravním prostředkem osobní automobil, následuje autobus, vlak a městská hromadná doprava. Pouze minimální část obyvatel kraje používá jízdní kolo nebo chodí pěšky. I přesto je v Olomouckém kraji ve srovnání s ostatními kraji nejvíce cyklistů. Vzhledem k dobré dopravní dostupnosti stráví denním cestováním převážná většina studentů i pracujících ne více než jednu hodinu (do 30 minut jedna cesta).

Při plošném zhodnocení mobility obyvatelstva v kraji lze za převažující jev označit vyjížďku nejen za prací, ale i za vzděláním. Intenzivní spádovost vykazuje krajské město Olomouc, svoji úlohu splňují ale také obce s rozšířenou působností, které ve většině případů plní funkci center svých správních obvodů.